

Dokument nr. 8:11

(2005-2006)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Bjørg Tørresdal, May-Helen Molvær Grimstad og Hans Olav Syversen

Forslag fra stortingsrepresentantene Bjørg Tørresdal, May-Helen Molvær Grimstad og Hans Olav Syversen om skjerpet lovgivning mot pornografi mv.

Til Stortinget

BAKGRUNN

Pornografi kan ha en uheldig påvirkning både på samfunnet og på den enkelte bruker av slikt materiale. Særlig bekymringsfullt er den negative påvirkning pornografien kan ha på unge mennesker som ikke har en ferdig utviklet identitet og selvforståelse. Bekymringsfullt er det også at pornografiske skildringer kan bidra til et nedsettende kvinnesyn. Dette påpekte også flertallet i Innst. S. nr. 270 (2003-2004).

Den 7. desember 2005 avsa Høyesterett en kjennelse (sak nr. 2005/1084) om rekkevidden av pornografibestemmelsen i straffeloven § 204. Kjennelsen flytter grenser for hva som er å anse som lovlig pornografi - skildringer som tidligere har vært forbudt, tillates nå. Bakgrunnen for dette er at retten tolker begrepet "støtende" annerledes enn tidligere.

Det er vanskelig å se positive verdier og effekter av økt tilgang til pornografi. Pornografi er i stor grad beskrivelser av seksuelle handlinger totalt løsrevet fra etisk og sosialt ansvar. Ukritisk forbruk av pornografi kan derfor bidra til undergraving og uthuling av fellesverdier som samfunnet trenger og har rett til å beskytte. Å tillate grovere pornografi er et uheldig signal å gi i et samfunn der det offentlige rom allerede er betydelig preget av kommersiell utnytting av seksualitet.

Norge har erfart at en konsekvens av en relativt restriktiv pornografilovgivning er at den forhindrer fremvekst av en nasjonal pornoindustri og et tilstø-

tende markedsføringsapparat på norsk jord. Det er ikke et savn at en slik næring stort sett er fraværende her i landet.

Deler av pornobransjen er knyttet til handel med kvinner og barn. I mange tilfeller presser bransjen kvinner og mindreårige til å delta i produksjon av pornografi, og mange av aktørene er rusavhengige. Også dette tilsier at grensen for tillatt pornografi ikke bør senkes.

Ytringsfrihet

Ytringsfrihet er en fundamental menneskerettighet. Ytringsfriheten skal verne sannhetssøking, individets frie meningsdannelse og demokratiet.

Begrunnelsen for og de formål ytringsfriheten skal tjene, gjør at denne friheten på den ene side må sies å ha et kjerneområde hvor retten til å ytre seg er absolutt. På den andre side foreligger det ulike grenseområder hvor innskrenkninger og reguleringer av den frie rett til ytring prinsipielt sett kan forsvares ut fra en nærmere interesseavveining.

Det er vanskelig å se at friheten til å motta pornografiske ytringer eller skildringer kan forankres i ytringsfrihetens begrunnelser. En nærmere regulering av spredning av pornografiske skildringer er derimot hensiktsmessig av flere grunner, jf. ovenfor.

Tiltak

Endret pornografibestemmelse

Straffelovens pornografibestemmelse tar ikke opp i seg at pornografi kan ha en uheldig påvirkning på barn og unge. Den reflekterer heller ikke at pornografi ofte fremstiller kvinner på en nedverdiggende og krenkende måte, og reduserer henne til et seksualobjekt uten eget menneskeverd. Disse forhold bør telle med ved avgjørelsen av om vi har å gjøre med porno-

grafi i straffelovens forstand, og lovteksten bør følgelig endres med dette som utgangspunkt.

Uttrykkelig forbud mot produksjon av pornografi

En mer liberal forståelse av pornografibestemmelsen, som Høyesterett legger til grunn i avgjørelsen av 7. desember 2005, kan danne grunnlag for etablering av pornoindustri i Norge.

Vi vet at det i tilknytning til produksjon av pornografi skjer overgrep og at rusmiddelmissbruk er utbredt. Ingen ønsker at egne barn skal arbeide i denne bransjen. Det er dessuten liten tvil om at pornobransjen ofte driver annen ulovlig virksomhet, som narkotikaomsetning, og at den er involvert i handel med kvinner og barn.

Selv om deltakelse i pornoproduksjon etter omstendighetene allerede kan rammes som medvirkning til utgivelse og salg, jf. straffeloven § 4 første ledd bokstav a), er det ønskelig at et forbud mot produksjon av pornografi uttrykkelig fremgår av straffeloven. I straffeloven bør det derfor inntas et tydelig forbud mot produksjon av pornografi for utbredelse. Forbudet bør først og fremst ramme involverte på produksjons- og finansieringssiden.

Distribusjonsforbud

Utgangspunktet for saken som ble avgjort av Høyesterett 7. desember 2005 var at bladet "Frie Aktuelle Rapport" sommeren 2002 uoppfordret ble distribuert til samtlige stortingsrepresentanter og på gaten i Oslo. Bladet inneholdt pornografiske bilder som selv redaktøren av bladet mente var i strid med lov og praksis på tidspunktet for utgivelsen, og ble politianmeldt av stortingsrepresentant for Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen.

For å hindre at pornografi distribueres til personer som ikke har bedt om det, bør det innføres et forbud mot spredning av pornografiske bilder i form av utsendelse, utdeling eller annen form for distribusjon til personer som ikke har bestilt slikt materiale. Tilsvarende forbud har man i både Sverige, Finland og Danmark.

Utstillingsforbud

Det offentlige rom er allerede betydelig preget av kommersiell utnyttning av seksualitet. Barn og unge utsettes for et betydelig press i retning av å oppfatte også seksualitet og seksuelliv som en vare som kan tilbys og etterspørres. Dette påpekte også flertallet i Innst. O. nr. 92 (1999-2000).

Høyesteretts avgjørelse medfører at grovere pornografi er tillatt, utstilling, distribusjon og salg av slikt materiale er følgelig også tillatt. Det betyr at forsidene på blader og filmer med pornografisk innhold vil kunne endre karakter og virke ytterligere ubehagelig på personer som ikke ønsker å bli eksponert for

slikt materiale. Særlig er det nødvendig å sikre barn og unge mot å bli eksponert for pornografi når de handler i kiosker og lignende. På denne bakgrunn bør det innføres et forbud mot utstilling av pornografisk materiale som er tillatt etter straffeloven § 204.

Forbudet bør begrenses til å gjelde utstilling i ervervsvirksomhet, og innebære at produkter som rammes av utstillingsforbudet må plasseres slik at de ikke umiddelbart kan sees av publikum. Forbudet bør gjelde på offentlig sted, bl.a. dagligvareforretninger, kiosker og bensinstasjoner.

For å oppnå formålet med et straffesanksjonert utstillingsforbud er det tilstrekkelig at de overordnede og ansvarlige for virksomheten rammes. Et sentralt hensyn med et utstillingsforbud må være at forbudets innhold og rekkevidde skal være forutberegnelig og at bestemmelsen skal la seg håndheve effektivt. Et utstillingsforbud kan håndheves effektivt ved å bøtlegge ervervsvirksomhet som ikke etterlever bestemmelsen, der bøtene er av en slik størrelse at det blir en merkbar utgift.

Dialog med distribusjonsapparatet

Enkelte representanter fra kioskbransjen har uttalt til media at de neppe vil distribuere grovere pornografi fordi det vil medføre reaksjoner fra mange kunder. Dette er en konsekvens av at flere bedriftseiere er seg sitt samfunnsansvar bevisst, videre er det en konsekvens av at forbrukerne i stadig større grad utøver sin forbrukermakt.

Kampen mot grov pornografi kan ikke utelukken- de kjempes ved hjelp av straffelovgivning. Det er nødvendig å innlede en dialog med dem som distribuerer pornografi for å få disse til å avstå fra å selge denne type materiale.

Internasjonal dialog

Flere andre land tillater langt grovere pornografiske skildringer enn Norge. Vissheten om at pornobransjen skjuler overgrep og kriminalitet, og kunnskap om at pornografi kan ha skadevirkninger både på samfunnet og på den enkelte bruker, tilsier at man bør arbeide internasjonalt for å sikre et strengt lovverk mot pornografi.

FORSLAG

På bakgrunn av dette fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring i straffeloven § 204 for å sikre at kjønnskrenkende skildringer omfattes av forbudet, og for å sikre at hensynet til uheldig påvirkning av barn og unge tillegges vekt ved vurderingen av hva som er pornografi i lovens forstand.

2. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om forbud mot produksjon av alle former for pornografi for utbredelse.
3. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om forbud mot spredning av pornografiske bilder i form av utsendelse, utdeling eller annen form for distribusjon til personer som ikke har bestilt materialet.
4. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om forbud mot i ervervsøyemed offentlig å stille ut nakenbilder eller kjønnslige skildringer som er egnet til å vekke anstøt.
5. Stortinget ber Regjeringen innlede en dialog med representanter for bl.a. kiosk- og bensinstasjonsbransjen for å få disse med i en bred mobilisering mot pornografi.
6. Stortinget ber Regjeringen arbeide internasjonalt for å sikre et strengt lovverk mot pornografi.

13. desember 2005

